

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

Лупійчук Д. В.
студентка 1 курсу ОС «Магістр»
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ефективний механізм порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора в Україні, з одного боку, є невід’ємною гарантією захисту прав людини, порушених через неналежне виконання прокурорами службових обов’язків або недотримання ними норм етики, а з іншого боку, є важливим інститутом для самої прокуратури задля підвищення рівня професійності прокурорів та системи в цілому. Ба більше, особливий порядок притягнення до відповідальності є одним із елементів незалежності прокурора поряд з іншими елементами, такими як: особливий порядок призначення на посаду, здійснення повноважень, визначених процесуальним та іншими законами; заборона незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень прокурора тощо [1]. У цьому контексті є доцільним проаналізувати відповідність процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів в Україні міжнародним стандартам, а також можливі шляхи покращення законодавчого регулювання відносин у сфері дисциплінарної відповідальності прокурорів.

Дослідивши міжнародно-правові акти, що стосуються діяльності прокуратури, можна висувати, що порядок притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності має ґрунтуватись на законі, бути чітким і відповідати принципу правової визначеності. Так, у пунктах 21 та 22 Керівних принципів ООН щодо ролі обвинувачів (прийняті 7 вересня 1990 року) встановлено, що дисциплінарні порушення обвинувачів повинні ґрунтуватись на праві або правових актах. Більше того, дисциплінарне провадження щодо обвинувачів *[прокурорів]* повинне проводитися відповідно до права, кодексу професійної поведінки та інших установлених стандартів та етичних норм у світлі цих Керівних принципів [2]. Також про вимогу дисциплінарного провадження відповідно до закону йдеться і у Рекомендації REC (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи «Про роль служби публічного обвинува-

чення в системі кримінальної юстиції» (ухвалена 6 жовтня 2000 року) шляхом рекомендації державам-учасникам вжити заходів, щоб дисциплінарне судочинство проти прокурорів регулювалося законом і гарантувало справедливий й об'єктивний оцінку та рішення, що є предметом незалежного і неупередженого нагляду [3]. У Висновку Консультативної ради європейських прокурорів № 13 (2018) «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів» також зазначається, що порядок застосування дисциплінарних стягнень до прокурорів має бути чітко викладений у письмовій формі. Крім того, у разі необхідності до прокурорів повинно застосовуватися дисциплінарне провадження, яке має ґрунтуватися на законі у випадку серйозних порушень службових обов'язків (необережність, порушення обов'язків щодо секретності, антикорупційні правила тощо) та чітких й обґрунтованих причинах [4]. З аналізу зазначених положень випливає, що, по-перше, процедура притягнення до відповідальності повинна бути чітко викладена у законодавстві, а по-друге, підстави такої відповідальності мають бути зрозумілими та однозначними.

На наш погляд, наразі підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів не у повній мірі відповідають критеріям, визначеним у міжнародних стандартах. Зокрема, основною проблемою є невелика кількість підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності одночасно з широким використанням оціночних понять (таких як: «грубе порушення», «необґрунтоване зволікання» тощо), що зумовлює однакову кваліфікацію різних за своєю сутністю діянь. До прикладу, Рішенням №8дп-22 Кваліфікаційно-дисциплінарної відповідальності прокурорів (далі – КДКП, Комісія) встановлено, що прокурор вчинив дисциплінарний проступок, відповідальність за який передбачено пунктом 1 частини першої статті 43 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII (далі – Закон «Про прокуратуру»), тобто невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, та накладено на нього дисциплінарне стягнення у виді догани за втрату службового посвідчення [5]. Таку ж санкцію на цій ж підставі було застосовано у зв'язку з допущенням компрометації КЕП (рішення КДКП №44дп-25), а також через несвоєчасно направлений обвинувальний акт до суду і як наслідок звільнення особи від відповідальності у зв'язку зі спливом строків притягнення до відповідальності (рішення КДКП №104дп-22) [5]. Таким чином, одну і ту ж підставу «невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків» КДКП застосовує до досить широкого спектру різних діянь, що тягне за собою певну правову неви-

значеність. Оптимальним шляхом вирішення описаної проблематики, на нашу думку, є більш детальне врегулювання правових підстав для притягнення до дисциплінарної відповідальності у Законі України «Про прокуратуру» за прикладом врегулювання відповідальності для суддів у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 № 1402-VIII (далі – Закон України «Про судоустрій та статус суддів»). Про це, зокрема, зазначалось і у Рекомендації XXIX Четвертого раунду оцінювання запобігання корупції серед народних депутатів, суддів і прокурорів (прийнятого 22 листопада 2024 року), де GRECO рекомендувала надати більш чіткі формулювання дисциплінарних проступків, які стосуються поведінки прокурорів і дотримання ними етичних норм [6].

У цьому аспекті також необхідним кроком може стати розширення переліку передбачених Законом дисциплінарних стягнень з метою підвищення їхньої пропорційності та ефективності. Так, на сьогодні Законом України «Про прокуратуру» передбачено лише три дисциплінарні стягнення [1]. Для порівняння для суддів таких стягнень вдвічі більше (ст. 109 Закону України «Про судоустрій та статус суддів») [7]. Така обмежена кількість санкцій, на нашу думку, тягне за собою накладення за різного виду проступків – однакове стягнення. Наприклад, у трьох Рішеннях КДКП, наведених вище, накладалась догана. Більше того, іноді виникає і протилежна ситуація, коли за одне і те саме діяння накладаються різні стягнення. До прикладу, у Дослідженні Центру політико-правових реформ «Дисциплінарна відповідальність прокурорів в Україні» від 2019 року зазначається про непослідовність у застосуванні КДКП стягнення у вигляді звільнення прокурора за наслідками керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння. Як правило, вчинення цього проступку має наслідком звільнення прокурора з органів прокуратури (у 9 з 16 дисциплінарних проваджень), однак в інших 7 справах Комісія вирішила застосувати легші стягнення – заборону переведення чи призначення прокурора на строк 12 місяців і навіть догану [8]. Такі ситуації не відповідають вимогам міжнародних стандартів, зокрема у п. 47 Висновку Консультативної ради європейських прокурорів № 13 (2018) «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів» зауважується, що будь-які санкції також повинні бути необхідними, адекватними й пропорційними дисциплінарному проступку [4]. Більше того, GRECO у своєму Звіті рекомендувала розширити перелік доступних дисциплінарних стягнень із метою підвищення їхньої пропорційності та ефективності [6]. З цього можемо зробити висновок, що існуюча система стягнень не є чіткою та не відповідає принципам законності та правової визначеності.

Крім того, для того, щоб дисциплінарне провадження було справедливим й об'єктивним, а рішення дисциплінарного органу незалежним і неупередженим, як це вимагається міжнародними документами, необхідним кроком є зміцнення інституційної спроможності КДКП. Зокрема, фахівцями пропонується створення інституту дисциплінарних інспекторів при КДКП. Можемо припустити, що така пропозиція висловлена за аналогією із запровадженням Служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя (далі – Служба дисциплінарних інспекторів ВРП). З одного боку, такий підхід є виправданим з точки зору зменшення навантаження на членів КДКП та, як наслідок, більш обґрунтований та ефективний розгляд дисциплінарних проваджень. З іншого боку, як відомо, на практиці були труднощі із запуском та формуванням Служби дисциплінарних інспекторів ВРП, а тому вважаємо, що запровадження інспекторів при КДКП має бути ідеєю на довгострокову перспективу. У той час як коротко- та середньостроковими заходами для покращення функціонування органу, що здійснює дисциплінарне провадження, є вдосконалення процедури відбору членів КДКП, а також забезпечення у її складі більшої кількості прокурорів – принаймні шести.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що на сьогодні законодавче регулювання відносин у сфері дисциплінарної відповідальності прокурорів потребує вдосконалення з урахуванням міжнародно-правових стандартів. Невирішеною є проблема із недостатньою регламентацією підстав для притягнення до відповідальності, що створює можливість неоднозначного тлумачення та правової невизначеності. Ще одним кроком для покращення може стати впровадження більш розгалуженої системи дисциплінарних стягнень. Крім того, важливим є удосконалення діяльності КДКП шляхом проведення незалежного відбору її членів на підставі завчасно визначених критеріїв, ширшого представництва прокурорів у її складі, а також можливого запровадженню інституту дисциплінарних інспекторів.

Список використаних джерел:

1. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 25.03.2025).
2. Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів. URL: <https://www.kdkp.gov.ua/uploads/files/Керівні%20принципи%20щодо%20ролі%20прокурорів.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).

3. Верховний Суд. Рекомендації REC (2000) 19 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи «Про роль служби публічного обвинувачення в системі кримінальної юстиції». URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

4. Council of Europe. Висновок Консультативної ради європейських прокурорів № 13 (2018) «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів». URL: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccre-2018-ukr/1680939322> (дата звернення: 25.03.2025).

5. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної відповідальності прокурорів. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision> (дата звернення: 25.03.2025).

6. Council of Europe. Четвертий раунд оцінювання запобігання корупції серед народних депутатів, суддів і прокурорів. URL: <https://rm.coe.int/grecorc4-2024-15-final-ukr-add-to-the-2nd-compliance-report-ukraine-ru/1680b46473> (дата звернення: 25.03.2025).

7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 25.03.2025).

8. Дисциплінарна відповідальність прокурорів в Україні / О. Банчук, М. Каменєв, Є. Крапивін, Б. Малишев, В. Петраковський, М. Цапок. К.: Москаленко О. М., 2019. 140 с. URL: <https://surl.li/vxnbck> (дата звернення: 25.03.2025).

Науковий керівник: докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Стефанчук М. М.

Medviediev Vladyslav

*Attorney-at-law, postgraduate student of the
Department of Civil Justice and Advocacy
at Yaroslav Mudryi NLU*

COURT COSTS ALLOCATION AND THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY: LESSONS FROM UKRAINIAN AND LATVIAN PROCEDURAL MODELS

Proportionality is one of the fundamental principles underpinning the mechanism for the court costs allocation in Ukrainian civil proceedings.

Іванова Вікторія

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ	219
---	-----

Ігнатов М. П.

БАЛАНС МІЖ ПУБЛІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРАВАМИ ЛЮДИНИ: ПОЗИЦІЯ ЄСПЛ У СПРАВАХ ЩОДО ОБІГУ НАРКОТИКІВ	223
---	-----

Калараш Р. А.

ПОГЛЯДИ ААРОНА БАРАКА НА ПРИРОДУ СУДОВОГО РОЗСУДУ ТА СУДОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	226
---	-----

Книш І. П.

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ ЗІ СЛУЖБИ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я.....	228
--	-----

Коройд Ю. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ СУДІВ.....	232
--	-----

Коцюбко І. В.

СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЇ У ВИГЛЯДІ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ АКТИВІВ ПІДСАНКЦІЙНИХ ОСІБ.....	236
--	-----

Красножон О. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ТЕХНОЛОГІЙ	242
--	-----

Кривошей О. М.

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ДОКАЗУВАННЯ	246
--	-----

Лупійчук Д. В.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	249
--	-----

Medviediev Vladyslav

COURT COSTS ALLOCATION AND THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY: LESSONS FROM UKRAINIAN AND LATVIAN PROCEDURAL MODELS.....	253
--	-----

Мельникова Владислава

ЕТИКА АДВОКАТА В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	258
--	-----